

Aangelanden

een verhaal over mensen op doortocht die op de tocht blijven staan

Landen, een klein stadje langs de E40. Een autostradeparking zonder faciliteiten en een treinstation op één van de belangrijkste assen in België. Vanuit het station van Landen geraak je overal. Van Luik, naar Brussel, naar Verenigd Koninkrijk (UK). Het was hier dat we in de zomer van 2018 de eerste signalen binnenkregen over een nieuwe groep mensen in onze stad. Het ging over alleenstaanden en gezinnen die op doortocht waren en te vinden waren langs de Ravel.

De Ravel is een oude spoorlijn door de velden. Het is een toeristische fietsroute richting Wallonië en verder naar Plopsaland. Sinds 2017 is De Ravel voor velen het begin van een gevaarlijke route richting 'Engeland'. Vroeger bracht het spoor arbeiders van Landen richting de industrie. Nu treffen we er een heel andere situatie aan.

Met ons **burgerinitiatief 'Landen Solidair'** bezoeken we hen. Het is vanuit die burgerwerking dat we jullie dit verhaal schrijven. Landen Solidair is een project voor humanitaire hulp aan jongeren op de vlucht van Vuur vzw. Vuur richt zich breder naar alle personen die (tijdelijk) geen onderdak hebben en bouwt aan samenwerkingen met andere organisaties en het beleid.

Camping Hoop

Onder de brug van de autostrade verblijven groepen mensen. Soms maanden dezelfde, soms elke dag anderen. De kleine jungle van Landen, het kampement onder de brug, biedt een thuis aan een groep jongeren, meestal jongens maar soms ook meisjes. In het verleden ook wel gezinnen. Ze reizen met de trein heen en terug tussen verschillende plekken,

spoorweg Luik-Brussel. In de hoop op de verschillende parkings langs de E40, een vrachtwagen te vinden die hen naar de UK kan brengen.

We ontmoeten nu vooral jongeren van Eritrea, maar meer en meer ook Ethiopiërs. We spreken van 'jongeren'. Hun leeftijden variëren momenteel tussen de 15 en 25 jaar. De groepen zijn van wisselende grootte. Dat kan gaan van vijf tot een veertigtal mensen.

Veel kans op een vrachtwagen maken de jongeren niet. Hoe meer jongeren, hoe minder kans. Zeker omdat de parking ter hoogte van Landen geen café of sanitair heeft, is het voor chauffeurs geen populaire plek om te stoppen. Anderzijds, zijn de chauffeurs ook minder op hun hoede op deze kleine parkings, wat hun kansen dan misschien toch een beetje vergroot. Onze vrienden kiezen zelf voor Landen, omdat het station hen snel in Brussel, Waremme of Luik kan brengen. Plekken waar er een breder netwerk is voor personen op doortocht, gecoördineerd door Platform Aide Aux Refugees. Ze vinden er gastgezinnen, collectieve opvang en de Humanitaire Hub. Daarnaast geven ze ook aan dat het een veilige plek is. Meisjes voelen zich er veiliger dan in de hoofdstad. Er zijn geen bendes, geen dealers en drugsgebruikers en de politie is er toleranter dan op andere plekken in Vlaanderen.

Hoop wordt soms tastbare werkelijkheid

"Landen, they say, is a lucky spot". Ondanks de kleine kans komen er veel jongeren die hun poging vanuit Landen wagen toch aan in de UK. Deze zomer telden we 34 jongens en meisjes die aankwamen. Dat geeft dan weer hoop aan anderen. Landen bleef voorlopig ook gespaard van mensensmokkel en een plekje in deze kleine jungle kost je hooguit een zakje met injera's of brood.

We bereiken hier dan ook niet de jongens en meisjes met een groot netwerk of met wat geld van thuis. Hen zien we ook, maar meestal trekken ze snel naar Calais of Duinkerke, waar ze het met de boot proberen. Of ze proberen bij ons, tot er ergens geleend budget is om het op een andere manier te proberen.

Gedwongen migratie is het hoofdmotief

Als we vragen naar hun verhalen of de redenen waarom ze vertrokken, horen en zien we toch dat een in het thuisland niet-geaccepteerde geaardheid, een vaak voorkomende reden is. Veel van de jongeren komen uit Eritrea. Een land waar weinig hoop is op een fijne en vrije toekomst. Een deel van de jongeren is homoseksueel en daardoor is hun recht op leven in het thuisland, onzeker.

Bij de meisjes krijgen we dezelfde verhalen. Signalen over besnijdenis, foltering, oorlog en genocides en een onzekere toekomst om hun kinderen later in op te voeden. Algemeen horen we ook heel vaak verhalen over armoede. Europa vist hun vis uit de zee. Er is geen werk als visser en ook niet in andere sectoren. Hun familie heeft honger. Er is een grote druk op vooral de jonge mannen om te vertrekken op zoek naar beter.

De eerste twee jaren hebben we ook zwangere vrouwen ontmoet en één van onze vrijwilligers zag ooit een vrouw die bijna op bevallen stond. Tsion en Abas, verloren veel te vroeg hun eerste kind ergens tussen Landen en Calais.

Ons opzet? Noden lenigen

Sinds 2020 hebben we bewust iets minder aandacht voor al deze indringende verhalen. Eerlijk gezegd zijn ze vaak te zwaar voor wat wij als vrijwilligers kunnen bieden. We proberen ons te concentreren op hun noden in het hier en nu. Wanneer we psychische noden of noden op juridisch vlak vaststellen, kunnen we terecht bij ons netwerk van het Platform Aide Aux Refugees HESBAYE. Ook deze personen zijn meestal vrijwilligers en solidaire burgers. Het vuur waarmee ze de onophoudelijke stroom aan aanvragen proberen te verwerken is immens. Telkens opnieuw proberen ze een weg te zoeken om personen in nood te helpen. Het is van onschatbare waarde in het hele land. Hier ervaren we echt een hele grote nood. In Vlaanderen hebben we nog geen netwerk gevonden om ons daarmee te helpen. Toch telt ook Vlaanderen gastgezinnen, maar de ondersteuning is niet hetzelfde als die in Wallonië of Brussel.

De noden in het hier en nu waar onze vrienden op doortocht mee te maken krijgen zijn de volgende:

- Ze hebben geen geldig ticket op de trein wat maakt dat ze ofwel van de trein gezet worden, ofwel in aanraking komen met de veiligheidsdiensten. Dat leidt soms tot gedwongen terugkeer of – zoals recent - opsluiting in gesloten centra.
- De wandeling van de stations naar de parkings is wel een aantal kilometer. Vaak met een redelijk lege maag en dorst. Vaak in de kou en in de regen. Hier wandelen ze vaak 's nachts omdat er anders bezorgde burgers de politie bellen. Of erger nog, lokale personen die het niet goed menen lossen hun honden of nemen het “recht” in eigen handen. Sommige groepen zijn bijna onzichtbaar. Anderen net zeer zichtbaar en een beetje intimiderend. Ieder zijn strategie.
- Het gebrek aan voeding, water en droge kleren is schrijnend. Deze personen hebben geen thuis, dus ook geen plek om het voor hun ingezamelde materiaal droog te houden.

- Er is zoveel negatieve beeldvorming in de pers en foute informatie op de (lokale) sociale media; bijvoorbeeld mensen die vertellen dat deze groep dronken rond loopt, veel geld heeft en mensen bedreigen. De realiteit is veel genuanceerder: het zijn juist jongeren met heel weinig geld, en op deze manier de UK proberen bereiken is een goedkope en enige optie. De groep is zelden gewelddadig, maar wanneer belaagd kunnen zij zich wel verdedigen.
- Ziekten zoals TBC, hepatitis en uiteraard het coronavirus vormen een groot gevaar voor deze precaire groep. Maar ook breuken, snijwonden en brandwonden komen voor.
- Het gebrek aan stromend water en sanitair zorgt vooral in de zomer voor levensbedreigende situaties. In de zomer delen we soms tot 80 liter water per week uit.

- Rust. Veel jongeren hebben een chronisch gebrek aan slaap en rust. Ze zitten vast in hun overlevingsstrategie en hoe hopelozener ze worden, hoe harder en hoe vaker ze pogingen zullen ondernemen om weg te raken uit België. Ze zijn dan onberekend en vaker een gevaar voor zichzelf. Rationele keuzes maken voor hun dossier, wordt dan vaak pas echt onmogelijk. Na een langere periode in rust in een gastgezin, zien we deze jongeren vaker en vaker toch terugkeren naar het land van de eerste vingerafdruk in plaats van het volgen van de UK-droom. Maar rust is er maar zelden. Ze slapen vaak met de ogen open. Wij willen hen die rust gunnen, maar de medewerkers 'vrijwillige terugkeer' zijn daarbij niet de eerste stap!
- Het recht om mens te zijn en gebruik te maken van de universele rechten van de mens.

Wat doet Vuur vzw met deze signalen en noden?

We bieden humanitaire hulp via het project Landen Solidair. Drie keer per week fietsten we met een bakfiets naar deze jongeren toe. We ruimen het afval in de jungle en bevoorraden ze met het hoogstnodige. Brood, water, kledij en hygiënisch materiaal liggen standaard in de bakfiets. Wanneer ze zelf vragen om weekendopvang of een gastgezin, doen wij de dispatch naar ons netwerk van gastgezinnen en collectieve opvang in Wallonië en Brussel. Wij verwijzen meestal door naar het netwerk HESBAYE die opvang hebben in Hannuit, Racour, Waremme, Crisnée en ook vrouwenopvang in Huy.

Voor het bieden van de humanitaire hulp krijgen wij geen subsidies. We werken aan en vanuit een actief netwerk van solidaire burgers in Landen zelf. Ook enkele lokale handelaren versterken dit netwerk en delen hun voedseloverschotten met ons. Via kleine financiële giften kunnen wij deze gasten voorzien in water en brood. Alle andere zaken, komen voort uit materiële giften. Voor ons is dat outreachend werken belangrijk. Het is de eerste stap naar vertrouwen. Enkel op die manier kunnen we ook een aanspreekpunt zijn voor andere vragen.

Naast een solidair burgersnetwerk investeren wij in onze contacten met het lokaal bestuur. Via partners zoals het jeugdopbouwwerk van Uit De Marge vzw en Landen brengen wij de noden van deze doelgroep op de politieke agenda. Daarnaast plegen wij zelf ook rechtstreeks overleg met de verantwoordelijke schepenen in noodsituaties. Wij zijn trots op deze positieve samenwerking, al mag dat van ons gerust nog heel wat meer officieel. Het investeren in contacten met de lokale politiek, zorgt voor een grotere veiligheid van deze doelgroepen en er wordt ook geluisterd naar de signalen van de Landenaars. Het versterkt het netwerk en het is een heel duidelijk signaal naar de bevolking toe. Iedereen in nood, heeft recht op hulp. We spreken altijd over mensen en liever niet over problematieken.

Wij missen hier bovenlokale steun, beleid, begrip van Vlaanderen. Wallonië en Brussel zijn op dat vlak al veel sneller en beter georganiseerd. We vermoeden hier een link met het stemgedrag van een deel van de bevolking.

Zorg voor menselijke oplossingen

“Na een incident deze zomer, waarbij de hele brug werd schoongeveegd door een klacht over sluikestort, verloren de jongeren die daar verbleven hun hele hebben en houden. Fotootjes die bewaard werden in sokken. Een rugzak met een dossier in, een horloge van een opa, de laatste droge trui. De politie kwam “assisteren” bij het opruimen, waardoor de jongens waarschijnlijk dachten dat ze geen enkele andere keuze hadden...”

Na dat incident kwamen we tot een gemeenschappelijk opruimplan, waarbij wij samen met de jongeren wekelijks alles sorteren. Wat houden we, wat wassen we, wat gooien we weg. Erna komen de stadsdiensten op een moment dat er geen jongeren aanwezig zijn om het afval op te halen. Geen politie en een propere brug tot gevolg en de brug als veilige plek.

In 2019 schreven we samen met Uit De Marge vzw een signaalnota om het bestuur en de burgemeester op de hoogte te stellen van de noden van deze doelgroep. We gaven daarbij ook heel wat informatie over transmigratie in het algemeen. Dat zorgde ervoor dat bepaalde leden van het bestuur de situatie beter begrepen en deze boodschap ook verder konden delen in hun eigen kringen. We bespraken dat ook op de jeugdraad en hadden het plan om het ook over deze groep mensen te hebben op de middelbare scholen. We kregen immers veel signalen van Landense jongeren dat ze schrik hadden van de jongeren op de vlucht.

Door naar menselijke oplossingen te zoeken kan er vertrouwen opgebouwd worden en kan zowel de groep jongeren als de lokale bevolking geholpen worden. Overlast kan op die manier beperkt worden. Toch is dat niet ons doel, maar gaat het eerst en vooral over opkomen voor deze groep mensen, hun noden tot bij het beleid brengen en hen voorzien in wat ze nodig hebben om te kunnen leven.

Daarom gaan we op zoek naar menselijke oplossingen.

- Er is een gevoel van onveiligheid bij de lokale bevolking. Wanneer een groep te groot is, kan er in gesprek gegaan worden waarbij dat aangegeven wordt. In het verleden is dit al gelukt om de groep zich te laten opsplitsen waardoor er dan in plaats van 40 jongeren, maar een groepje van 20 hun plekje opeisen onder de brug.
Er is overlast door afval en menselijke uitwerpselen. Plaats een minimum aan sanitaire voorzieningen in de openbare ruimte. Ook daar gingen wij praten met het bestuur. Openbare waterkraantjes en openbaar sanitair komt iedereen immers ten goede.
- Praten over opvang, asiel, regelgeving kan enkel wanneer er vertrouwen is en machtsvertoon van lokale politiediensten ondermijnt dat vertrouwen. Ook het weghalen van spullen (zoals met veel moeite verzamelde dekens / slaapzakken) maakt moedeloos, boos en wanhopig. Nu kiezen we voor gezamenlijke opruimacties, zonder politie.

- Ontmoeting zorgt voor wederzijds begrip. Door regelmatig samen te werken met Uit De Marge vzw konden we ontmoeting organiseren tussen de jongeren op doortocht en de Landense jongeren die opgroeien in maatschappelijk kwetsbare situaties. Het praten over migratie en het delen van verhalen en het bezoeken van het kamp gaf ruimte voor emotie en gesprekken en bracht heel wat teweeg. Er groeit langzaam begrip. Het is op dit soort positieve ontmoeting dat Vuur vzw wil blijven inzetten.
- Lokale bevolking en politieke vertegenwoordigers zijn bang voor het aanzuigeffect. Maar mensen vluchten niet voor een droge boterham onder een ijsskoude brug in Landen. Het is geen extraatje dat deze mensen krijgen, het is een mensenrecht. Door in gesprek te gaan met omwonenden van de stationsbuurt en brug en zowel de meerderheidspartijen als de oppositiepartijen, proberen we de angst voor het aanzuigeffect weg te nemen. Daarbij focussen we vooral op het menselijke, en de universele waarden en normen die alle mensen met elkaar verbinden. In onze gesprekken gebruiken we nooit het woord transmigrant. We spreken over mensen, vluchtelingen, personen op doortocht, jongeren, vrienden, families, dochters, zonen, kinderen, mensen dus.

Waar hebben wij zelf nood aan?

Als we onze wensen – vanuit onze praktijk en concrete ervaringen – samen zetten, dan komen we tot deze verlanglijst:

- Juridisch advies (wat mogen en kunnen wij zelf wettelijk doen).
- Een beter georganiseerd netwerk in Vlaanderen. In openheid mensen kunnen opvangen en helpen zonder politieke debatten of polarisering.
- Subsidies, of een minimum aan steun, voor hulp aan deze personen (bijv. voor het betalen van de onkostenvergoeding van een vrijwilliger die uit Brussel komt voor juridisch advies).
- Een humaan opvangbeleid, waarin wijzelf erkend en gesteund worden als partner en niet beticht worden van mensensmokkel, landverraders, enz.
- Een aantal humanitaire Hub's in Vlaanderen. Van Antwerpen tot Genk en Tongeren kan je jongeren op doortocht vinden, langs autostrades, treinlijnen, enz. Toch zijn wij steeds genoodzaakt naar Luik, of Brussel door te verwijzen. Plekken waar de vraag om hulp al gigantisch groot is.
- Een lokaal aanspreekpunt, los van partijpolitiek.

Eigenlijk zijn wij en deze jongeren op zoek naar hetzelfde. Humaniteit en de erkenning van transmigratie als een uitdaging en niet als een overlastproblematiek die je kan oplossen met straatvegers en prikkeldraad. Haal de mensen achter de cijfers naar boven. Menselijke oplossingen voor mensen.

Veilige routes met veilige plekken, waar rationele keuzes gemaakt kunnen worden en er in alle veiligheid vanuit menselijk oogpunt met voldoende empathie naar een vluchtverhaal gekeken kan worden. Eender waar, niet enkel in dat kleine kasteel in Brussel. Werken met

mensen, dat doe je waar de mensen zijn! Dat er regels en wetten en procedures zijn is normaal. Ook onze vrienden weten dat. Soms is het gesprek over een terugkeer bijna welkom. Als het dan toch zo ver moet komen, laat het dan zonder extra trauma zijn.

Vuur vzw

Katrien Geysens

Jo Vissers

Roos Fekkers

Luc Raes

Contact: Vuur vzw. Betsesteeg 6, 3400 Landen email: vzwvuur@gmail.com

Rekeningnummer: BE31 9734 3065 3055